

цьому напрямку можуть мати такий вигляд:

1) створення міжнародного Банку (або Фонду) за участю всіх країн, об'єднаних підписом під Кіотським протоколом; при цьому частка кожної країни в статутному фонді цього інституту повинна бути пропорційна її обсягам промвиробництва й квоті на викид забруднюючих речовин згідно Кіотському протоколу;

2) формування керівних органів Банку: Директорату й Наглядової ради;

3) Директорат Банку доходить висновку про те, що у світі спостерігається недостача резервних активів, що користуються довірою, і офіційно констатує цей факт; при цьому в результаті дослідження визначається необхідний обсяг емісії нової резервної валюти;

4) відбувається властиво емісія нової резервної валюти. Здійснюється вона в безготівковій формі, у вигляді записів на особливих рахунках, відкритих у Банку для кожної країни-учасниці. Весь обсяг емісії розподіляється між країнами, що підписали Кіотський протокол пропорційно величині внесених ними паїв у капітал Банку. Володіння активом, вираженим в одиницях нової валюти, означає наявність у країни-учасниці Кіотського протоколу права на покупку квоти викидів у межах даного ліміту в інших учасників угоди.

Ця покупка відбувається шляхом обміну виділених їй Банком сум нової валюти на еквівалент у квотах, що становить суть четвертого етапу. У свою чергу, країна, що планує розстатися із частиною покладеної їй квоти (як це, до речі, недавно зробила Україна, здійснивши угоду з Японією), може продати частину своєї квоти, збільшивши національні запаси нової резервної валюти. Даний механізм може припускати не тільки покупку-продаж кіотських квот, але й інші операції з ними, наприклад, здачу в оренду, продаж із правом зворотного викупу й перетворення їх у предмет застави.

Крім можливості збільшити свою кіотську квоту на викид ПГ, володіння новою валютою повинне давати можливість країні-власнику обміняти її на будь-яку іншу ВКВ (долари, євро, швейцарські франки й т.ін.) за своїм вибором.

Питання про назву нової валюти не є головним. Її можна назвати по-науковому громіздко, наприклад, спеціальні обмінні права країн-учасниць Киотського протоколу, а можна звучно й коротко, наприклад, "кион", однак це не змінить економічної суті нового інструмента. Важливо, що кيون може стати новою надійною й затребуваною світовою резервною валютою, а ринок квот, що обслуговується ним, може стати тим механізмом, що нарешті погодить воедино рішення світових економічних і екологічних проблем і створить у всіх держав реальну мотивацію до скорочення забруднення навколишнього середовища.

Література

1. Сытник Е.А. Деньги на развитие – экономически чистым странам // Бизнес салон. – 2009. – 28 апр.

Надійшла 03.05.2009

УДК 330

Л. І. ФЕДУЛОВА

Інститут економіки та прогнозування НАН України

О. А. ФОМОВА

Хмельницький національний університет

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПОРТФЕЛЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОПОЗИЦІЙ РЕГІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ

Розроблено та обґрунтовано методологічні положення формування портфеля інноваційних пропозицій регіональних інноваційних центрів на засадах концепції життєвого циклу. Запропоновано шляхи та механізми реалізації зазначеної методології.

The methodological positions of portfolio construction of innovative suggestions of regional innovative centres on conceptions of life cycle have been developed and grounded. Ways and mechanisms of realization of the noted methodology have been offered in the article.

Потреба переходу економіки України на інноваційний шлях розвитку на сьогодні усвідомлена не лише урядовцями, що визначають стратегію розвитку країни, але й широким колом фахівців та громадськості на рівні регіону та окремого підприємства. Також зрозуміло, що масштаби витрат, які необхідні для такого переходу, неспівставні з можливостями бюджету. За таких умов необхідні нові джерела коштів, які б за масштабами склали 30 – 40% від обсягу бюджету, використання яких не призведе до негативних наслідків для розвитку виробничої сфери і соціальної інфраструктури.

Курс на розвиток економіки України за інноваційною моделлю, проголошений в затвердженій Указом Президента України від 11.06.1998 року № 615/1998 «Стратегії інтеграції України до Європейського

Союзу», означає, що в Україні головним джерелом стійкого економічного зростання повинні стати знання, їх продукування, комерційне застосування та втілення у відповідні прогресивні технології. Проте, й до цього часу не спостерігається суттєвих змін в обраному напрямі. Однією із причин відсутності результативного інноваційного процесу на усіх рівнях функціонування національної господарюючої системи є відсутність системної методологічної бази для оцінки реального стану справ та вибору стратегічних методів управління. Суттєвою складовою такої системи є проектне управління інноваційною діяльністю.

Збільшення зацікавленості регіонального рівня влади до формування інноваційної моделі розвитку економіки може здійснюватись через залучення їх до формування регіональних інноваційних фондів. В умовах динамічної ринкової економіки відновлення технологій, що використовуються у виробництві, є одним із найважливіших факторів економічного успіху, а часто і єдиним способом виживання. Тому точність і передбачуваність в оцінці інноваційного проекту відіграє важливу роль. Критерії відбору проектів, що фінансуються із коштів інноваційних фондів, повинні здійснюватись виконавчими органами влади на основі науково розробленого подання про перспективні напрямки розвитку виробництв та технологій, а також на основі затверджених планів розвитку інноваційної інфраструктури. Обов'язковим елементом такої інфраструктури є інноваційні центри, технопарки, інкубатори малого наукоємного і високотехнологічного бізнесу.

Актуальність розробки методологічних положень обумовлюється необхідністю посилення інноваційного фактора у забезпеченні соціально-економічного розвитку національної економіки, підвищення її конкурентоспроможності на основі реалізації високотехнологічних проектів державного та регіонального значення. Розроблені методи та алгоритми дозволять створити можливість Регіональним центрам інноваційного розвитку (в Україні такі центри створені та підпорядковані Держінвестицій при Кабміні) оцінювати та відбирати проектні пропозиції з урахуванням пріоритетних напрямів інноваційного розвитку економіки України; реальних тенденцій і особливостей діяльності окремих галузей економіки; балансу регіонального розміщення продуктивних сил України; соціально-економічної перспективності нових технологічних рішень та дотримання принципів узгодженості інтересів вітчизняних науковців з потребами національної економіки і суспільства щодо прозорого відбору інновацій.

Слід зазначити, що проблеми управління інноваційними проектами на регіональному рівні широко аналізуються російськими авторами, зокрема [1, 2]. Серед українських робіт заслуговують на увагу [3, 4]. Проте поза увагою вчених залишаються питання щодо формування методологічних положень відбору інноваційних пропозицій на регіональному рівні, які в подальшому можуть бути основою розробки інноваційно-інвестиційних проектів.

З цих позицій, метою статті є розробка науково-обґрунтованих методів та механізмів для вирішення проблеми якісного відбору інноваційних пропозицій і прийняття рішень щодо доцільності внесення їх до переліку середньо- та довгострокових високотехнологічних конкурентоспроможних інноваційних та інвестиційних проектів регіонального значення і надання для їх реалізації державної підтримки.

Предметом даного дослідження є перша *концептуальна стадія* інноваційного проекту (ІІ) – уточнення наукової обґрунтованості та встановлення комерційного і упродовжувального потенціалу нововведення (інноваційної пропозиції). Дана стадія повинна завершитися наступними результатами: 1) опис концепції; 2) перелік планованих техніко-економічних характеристик і перспективних цілей концепції; 3) попередні оцінки потенційних перешкод для розробки, виробництва і збуту нового продукту.

При здійсненні всього комплексу аналітичних досліджень потрібно враховувати співвідношення витрат і ризиків на різних стадіях інноваційного проекту (ІІ) (рис. 1) [5].

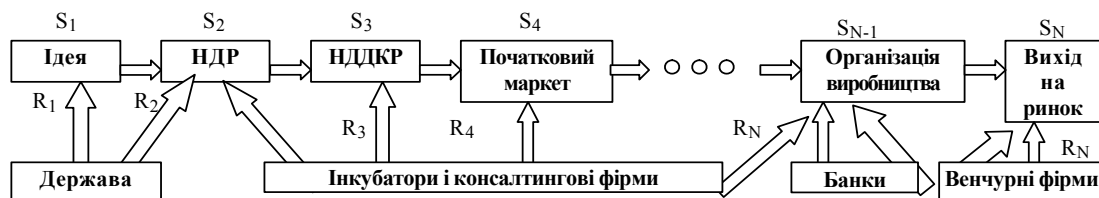

Рис. 1. Фінансування різних етапів інноваційних проектів

Так, для реалізації i -го етапу проекту потрібні кошти в розмірі S_i . Ризик невдачі характеризується величиною R_i . За умови, що на кожній стадії проекту були опрацьовані усі необхідні дії, і не було допущено помилок, в міру реалізації проекту імовірність невдалого завершення знижується. У той же час, витрати на кожній стадії зростають таким чином, що співвідношення витрат і ризиків залишається приблизно однаковим від стадії до стадії і спостерігається досить умовний зв'язок: $S_i * R_i = const$. Більшість проектів відсвіаються на ранніх стадіях, до ринку доходять частки відсотка породжених ідей. Таким чином, не кожний інвестор зважиться вкласти свої гроші в проект, що знаходиться на перших стадіях розвитку. Фінансування таких проектів лежить цілком на державі.

Методологічні підходи до комплексної оцінки інноваційних пропозицій (проектів) повинні

відрізнятися на етапах його розвитку: від стадії ідеї, науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт до постановки на виробництво на промисловому підприємстві. Проте, якщо інвестиційна фаза готових інноваційних проєктів (в основному у вигляді бізнес-плану) методично всебічно опрацьована, то етап відбору інноваційних пропозицій на локальному рівні, у тому числі й регіональному, вимагає суттєвого дослідження з подальшим відбором із наявного методичного інструментарію науково обґрунтованих методів прийняття рішень та процедур їх реалізації.

Такі результати можна одержати на підставі наступних *інформаційних досліджень*: пошук і добір нових ідей, що можуть бути покладені в основу розробки нового продукту; аналіз вимог споживачів до продукції даного виду; тенденції розвитку ринку даної продукції; аналіз умов конкуренції на ринку даної продукції.

Результати інформаційних досліджень повинні виявити наступні *фактори, що визначають ухвалення управлінського рішення*: обґрунтованість основних положень, на яких базується практичне застосування концепцій; значимість концепції для підприємства зокрема і національної економіки в цілому; відповідність концепції характеру виробничого досвіду підприємства, технологічним, ресурсним і тимчасовим можливостям; наявність потенційних замовників; подолання потенційних виробничих та ринкових бар'єрів.

Слід зазначити, що оцінка здатності інноваційних пропозицій стати основою комерційно привабливого проєкту можлива шляхом застосування відповідних методів організації і здійснення їх всебічної експертизи. Звідси, під *методологією обґрунтування економічної доцільності інноваційних пропозицій* слід розуміти логічну організацію діяльності менеджера, експерта, фахівця, яка складається з визначення орієнтирів, обмежень, підходів до проведення конкретного дослідження і обґрунтування шляхів, засобів та методів досягнення раціонального результату.

Аналіз накопиченого досвіду в галузі наукового обґрунтування рішень щодо відбору інноваційних пропозицій показує, що при цьому повинні бути реалізовані наступні змістовно різні види *робіт*: ідентифікація інноваційних пропозицій (проєктів); визначення ступеня відповідності інноваційних пропозицій (проєктів) державним пріоритетам інноваційно-технологічного розвитку; визначення життєвого циклу продукту (технології); оцінка життєвого циклу ринку інновацій; оцінка життєвого циклу розвитку підприємства; ідентифікація інноваційного процесу з врахуванням життєвого циклу інновації (технології), життєвого циклу ринку та життєвого циклу організації (підприємства); здійснення комплексної оцінки інноваційних пропозицій для вибору найбільш перспективних їх варіантів з використанням багатомірного порівняльного аналізу.

Кожний вид зазначених робіт в сукупності є логічним процесом відбору інноваційних пропозицій, що складається із відповідних етапів і вимагає застосування адекватних методів (рис. 2).

Важливим вбачається перший етап – ідентифікація *інноваційного проєкту*, так як в сучасній теорії і практиці даний термін нерідко трактується як інвестиційний проєкт. Проте інноваційний проєкт відрізняється від інвестиційного наступним: 1) більш високим ступенем невизначеності (технологічної, комерційної) параметрів проєкту (термінів досягнення намічених цілей, що вимагають витрат, майбутніх доходів), що зменшує вірогідність попередньої фінансово-економічної оцінки і припускає використання на практиці додаткових процедур оцінки і добору проєктів; 2) залученням у реалізацію проєктів унікальних ресурсів (фахівців високої кваліфікації, осіб творчої праці, матеріалів, приладів і т.і.); 3) високою імовірністю одержання в рамках проєкту несподіваних, але як таких, що представляють самостійну комерційну цінність проміжних або кінцевих результатів, що висуває додаткові вимоги до гнучкості управління інноваційним процесом, до здатності швидкого входження в нові сфери бізнесу, галузі, технології, ринки і т.інше.

Методологічною основою для розробки методів відбору інноваційних пропозицій є *концепція життєвого циклу* (ЖЦ). Підставою для прийняття рішень по управлінню проєктом на кожній стадії є аналіз зібраної інформації, її техніко-економічних, ризикових і ринкових компонентів.

Слід зазначити, що порівняно із загальноновизнаним в маркетинговому аналізі поняттям „життєвий цикл продукту” життєвий цикл нововведення має наступні особливості: 1) в якості об'єкта може виступати не лише продукт, але й процес; 2) як фази життєвого циклу виокремлюються створення (поява принципово нової ідеї) і розробка нововведення; 3) життєвий цикл аналізується не лише в межах окремої організації, але й в галузевому та загальноекономічному масштабі. Життєвий цикл створення, упровадження нововведення (нового виробу або послуги) і його наступної модернізації в найбільш загальному вигляді показаний на рис. 3. Класифікація видів нововведень дає можливість раціонально організувати облік і контроль. Уточнення сутності інновацій відіграє важливу роль при віднесенні до інноваційних витрат витрат на дослідження і розробки. Визначення змісту інновацій необхідно для їхньої ідентифікації в ході практичної діяльності обліково-аналітичних працівників.

На основі аналізу статистичних даних для інновацій будуються типові криві життєвого циклу, чи S-криві ефективності вкладень в розробки.

У нашому випадку об'єктом дослідження є інноваційні пропозиції/інноваційні проєкти з *технологічною домінантою*, тобто такі, що припускають технологічні інновації, і характеризуються: 1)

високою капіталоемністю; 2) відносно тривалим терміном здійснення; 3) високим ступенем невизначеності успіху; 4) істотними ринковими і фінансовими ризиками.

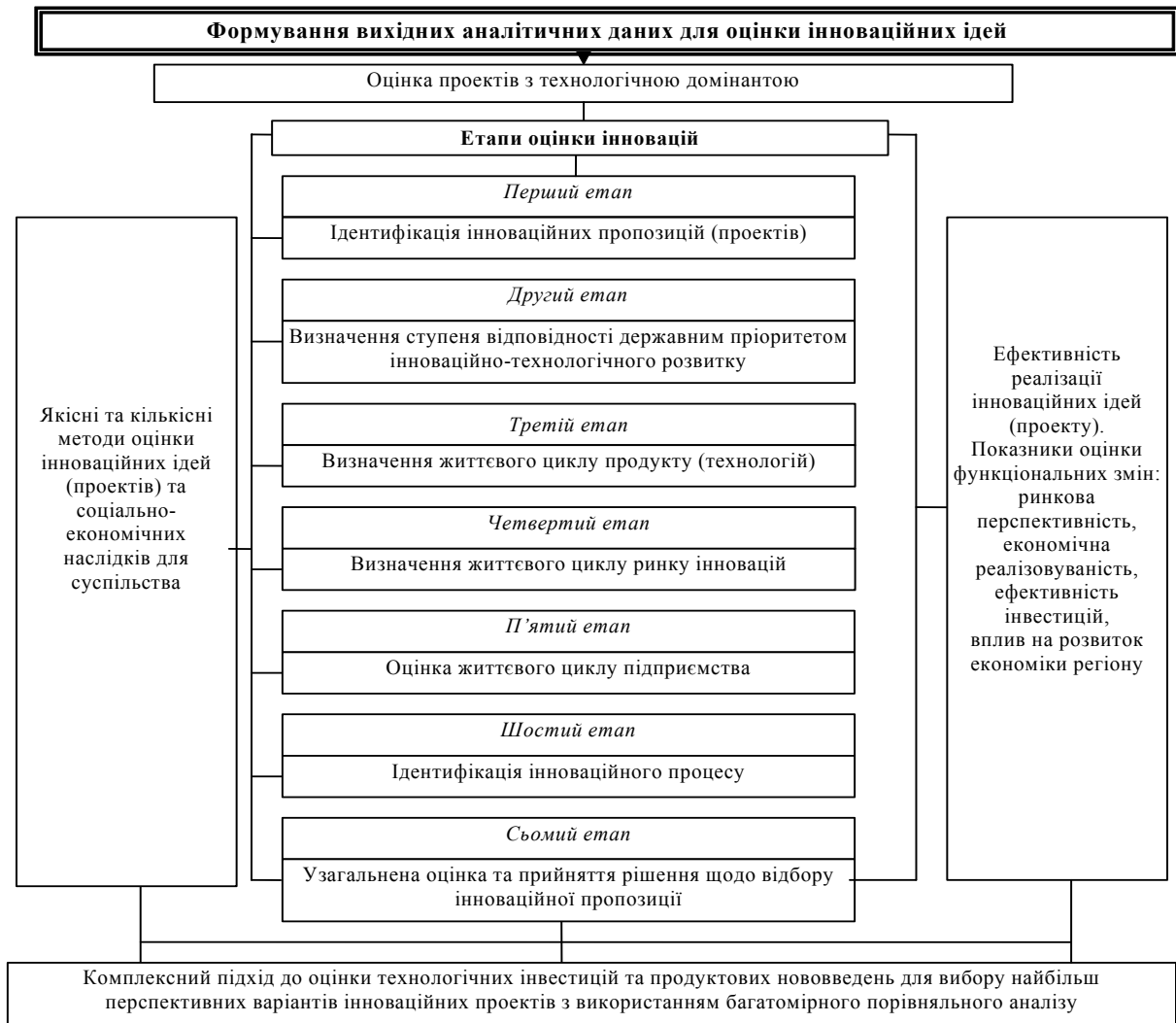

Рис. 2. Концептуальна модель комплексної оцінки ефективності інноваційних ідей (проектів)

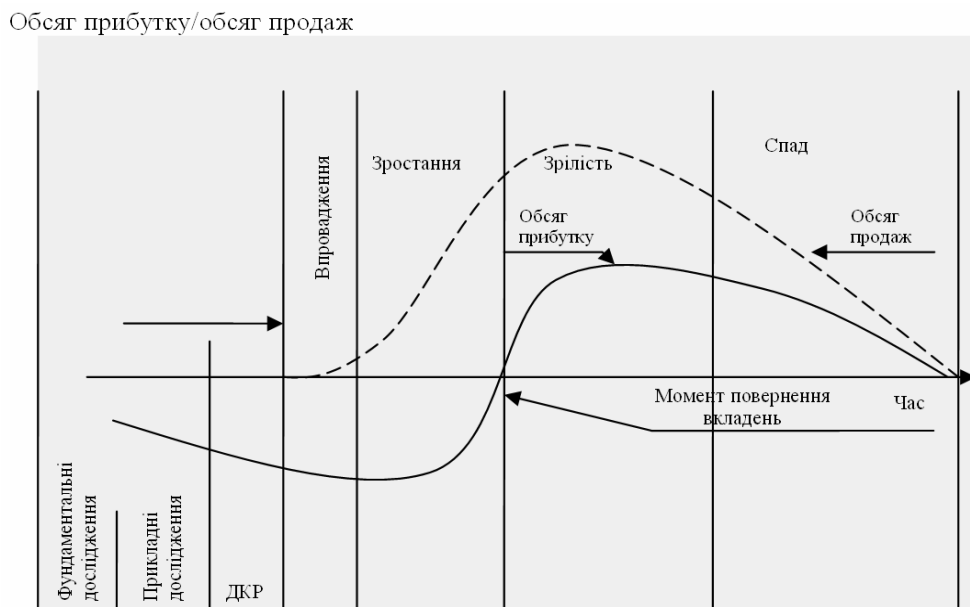

Рис. 3. Життєвий цикл створення, впровадження і модернізації нововведення

Життєвий цикл технологій являє собою ідеалізований процес їхнього розвитку протягом певного часу, до того ж цей розвиток проходить по S-подібній кривій, яка наочно демонструє, що будь-яка технологія застаріває та із збільшенням її віку зменшується ефективність НДДКР, спрямованих на її подальше вдосконалення. Тобто такий розвиток вимагає своєчасного здійснення перерозподілу ресурсів НДДКР на розробку нових технологій з більш високим потенціалом розвитку.

Однак, на переконання авторів, оцінка очікуваної ефективності інновацій на підставі інтегрального аналізу, виконаного з використанням параметрів життєвого циклу, не спроможна претендувати на ймовірнісну точність майбутньої ефективності інноваційного проекту і може розглядатися лише як *умовна величина*, визначена для зіставлення конкретної інновації з іншими, оцінка яких виконана при тих же обмеженнях і аналогічних умовах і, отже, тією ж мірою точності. Реальний життєвий цикл інновації являє собою сукупність прогнозних оцінок, що здійснюються у рамках управління інноваційним, інвестиційним і стратегічним розвитком підприємства. Крім потенціалу інновації і зовнішніх умов він може визначатися на кожній стадії стратегічними критеріями (такими, як мінімальна рентабельність або вимога вносити модифікації швидше визначеного терміну).

З цих позицій, рекомендується застосовувати набір інших методів та методичних підходів, якими може користуватися замовник при подальшій розробці алгоритмів та інформаційно-програмного комп'ютерного забезпечення використання методів і механізмів для аналізу та комплексної оцінки інноваційних пропозицій, що надходять до регіональних центрів інноваційного розвитку від потенційних виконавців для прийняття рішень щодо соціально-економічної значимості та перспективності реалізації цих пропозицій через виконання інноваційно-інвестиційних проектів.

Так, найпростішим методом оцінки інноваційних пропозицій є складання переліку всіх критеріїв. Такий перелік формується на стадії фільтрації ідей. Оскільки оцінка проектів є безперервним процесом, то по мірі виконання ці критерії деталізуються й уточнюються. Сутність методу добору інноваційних пропозицій за допомогою переліку критеріїв полягає в наступному: розглядається відповідність проекту кожному з установлених критеріїв і за кожним критерієм здійснюється оцінка проекта. Метод дозволяє побачити всі переваги і недоліки проекту та гарантує, що жоден із критеріїв, які необхідно прийняти до уваги, не буде пропущений, навіть якщо виникнуть труднощі з первісною оцінкою. Критерії, які необхідні для оцінки пропозицій, можуть розрізнятися залежно від конкретних особливостей організації, її галузевої приналежності і стратегічної спрямованості. Тому при формуванні переліку критеріїв необхідно використовувати лише ті з них, що впливають безпосередньо з цілей, стратегії і задач організації, орієнтації довгострокових планів.

Вкрай відповідальним етапом є оцінка відповідності інноваційних пропозицій положенням державних нормативно-законодавчих документам та міжнародних документів, зокрема: Концепції науково-технологічного та інноваційного розвитку України; Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Закону України «Про інноваційну діяльність», Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»; Наказу № 442/279/180/298/449 від 9 липня 2003 року «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності галузевого та регіонального рівня»; «Класифікатору видів економічної діяльності», концептуальним засадам міжнародних посібників «Frascati Manual» і «Oslo Manual», Національному стандарту України «Інноваційна діяльність» ДСТУ ГОСТ 31279-2005, IDT та інше.

З практичної точки зору у контексті зазначеного вище завдання пропонується застосування *Методики визначення державних пріоритетів технологічного розвитку*, розробленої у відповідності до завдань науково-дослідних робіт Інституту економіки та прогнозування НАН України за темою «Економічні пріоритети державної технологічної політики: визначення та механізми реалізації». Впровадження даної методики розвитку здійснюється з метою:

- 1) проведення економічної оцінки сучасного стану реалізації державних пріоритетів технологічного розвитку країни на базі діючої системи державної та відомчої економічної статистики;
- 2) методичного забезпечення моніторингу та прогнозування економічних результатів технологічного розвитку промислового виробництва України;
- 3) створення об'єктивного інформаційного банку даних для здійснення оперативного економічного моніторингу виконання затверджених пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки в Україні;
- 4) визначення пріоритетів технологічного розвитку країни на базі критеріїв успішності впровадження технологічних досягнень в галузевому розрізі за концепцією технологічної укладності, реальної оцінки фактичних тенденцій у виконанні науково-технічних програм, оцінювання реалізації заходів щодо впровадження критичних технологій, визначення структурної динаміки зовнішньої торгівлі України щодо технологічних товарів і послуг.

Кращим варіантом є визначення рівня технології різних галузей та конкретних технічних рішень, у яких намічається інновація. Для практичного наочного застосування можна рекомендувати матрицю розмежування технологій (рис. 4), де основним методом є аналіз динаміки розвитку того або іншого показника технології, а також сукупність цих показників.

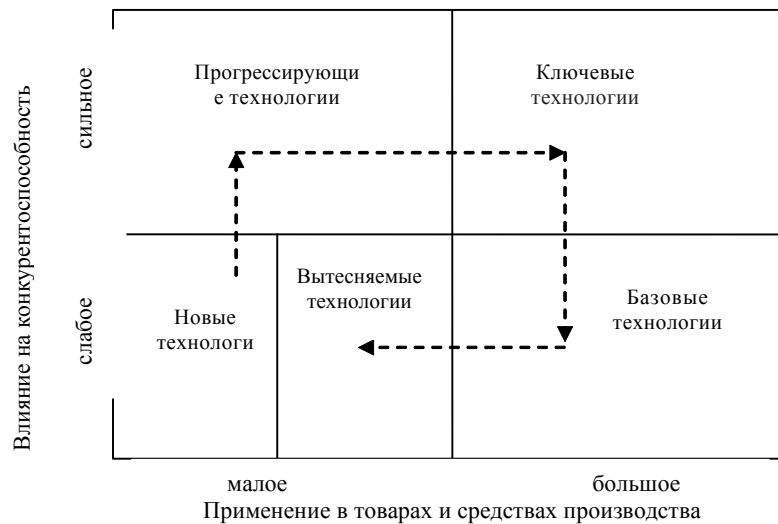

Рис. 4. Матриця розмежування технологій [6]

При оцінці *інноваційності підприємств* (стратегічний рівень інноваційного менеджменту) можна спіткнутися з проблемою складності оцінки інновацій, про яку згадували вище, коли мова йшла про властивості інновацій і про життєвий цикл інноваційного об'єкта. У світовій практиці існує найбільш розповсюджений показник, що використовується для оцінки ролі інноваційної діяльності в стратегії підприємства в цілому. Його можна визначити як коефіцієнт ступеня *інноваційності* підприємства (корпорації, фірми і т.д.), або, для стислості, просто *коефіцієнт інноваційності*. Цей коефіцієнт дорівнює:

$$K_i = \text{Витрати на НДДКР} / \text{Річний обсяг продажів},$$

тобто частці витрат на розробку інновацій (науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи) у річному обсязі реалізації підприємства.

Так як в більшості технологічно розвинутих країнах витрати на НДДКР забезпечують підприємствам податкові пільги, то облік витрат на інновації жорстко регламентується (зокрема, у США з 1975 р. існує стандарт обліку НДДКР у фінансових документах компаній), коефіцієнт *інноваційності* має переваги виразності, наочності й об'єктивності.

При очевидних перевагах коефіцієнт інноваційності має відчутний недолік. Він носить витратний характер і не містить інформації про економічну віддачу інноваційної діяльності, тобто про внесок інновації в поліпшення результатів діяльності компанії (збільшення реалізації, прибутку, капіталізації). Відповідь на це питання варто шукати на тактичному рівні в процесі оцінки ефективності окремих інноваційних проектів і їхньої сукупності. З визначеними обмеженнями він може бути отриманий за допомогою так званого *індексу повернення від досліджень (return on research index, RRI)*, що являє собою аналог інвестиційного критерію абсолютної ефективності:

$$RRI = \text{Приріст річного прибутку від впровадження досліджень} / \text{Загальні витрати на НДДКР компанії}.$$

Істотними факторами, які варто враховувати при визначенні цього показника, є так звані фактори «ділових можливостей» (методика фірми Borg Warner): розміри передбачуваного ринку, економія на витратах, у тому числі при виробництві нового продукту в порівнянні з аналогом, річний прибуток від реалізації, визначений у розрахункових цінах [7].

Розглянуті підходи характеризують інновацію як об'єкт бізнесу. Проте слід пам'ятати про двоїсте походження інноваційного процесу, що є результатом дослідницької і наукової діяльності. При імовірнісному характері економічних оцінок інновацій правомочні і для ряду цілей (зокрема, маркетинг інновацій, імідж фірми, капіталізація і т.і.) досить корисні *оцінки інновацій, виходячи з критеріїв, прийнятих в науковому співтоваристві*. Такі оцінки розраховуються, як правило, у балах з урахуванням вагових коефіцієнтів і характеризують наукову продуктивність, авторитет і репутацію інноваційних колективів по наступних можливих позиціях: *наукові публікації, участь в наукових конференціях, заявки на патенти, власне патенти, премії і нагороди, завершені проекти, прототипи, технології, наукові монографії, комп'ютерні програми* і т.і.

Найважливішим фактором оптимізації інноваційної діяльності є управління набором нововведень з врахуванням їхнього життєвого циклу і попиту споживачів. У випадку відбору інноваційних пропозицій повинно бути встановлено раціональне співвідношення одночасної присутності на ринку як нових ідей, так і виробів у стадіях зрілості та спаду. Тут великого значення набуває комбінування продуктів з врахуванням займаної ринкової позиції і можливостей розширення ринку. Отже найбільш результативним буде застосування *портфоліо-аналізу* як інструменту управління діяльністю стратегічних господарських одиниць та складової технологічного маркетингового аналізу.

За допомогою портфоліо-аналіза (що в літературі називають також портфельним аналізом) можна планувати, контролювати і при необхідності переглядати діяльність стратегічних господарських одиниць. Концептуально портфоліо-аналіз базується на так званій теорії портфельного фінансування, де мова йде про ефективний розподіл фінансових інвестицій. *Технологія портфоліо-аналіза дозволяє сконцентрувати й узагальнити дані аналізу підприємства і навколишнього середовища в єдиній матриці.* При цьому осі матриці вибираються таким чином, щоб одна вісь відповідала параметрові, на який підприємство може здійснювати вплив (наприклад, контрольована частка ринку), у той час як параметр другої осі не піддавався б безпосередньому впливові підприємства (наприклад, зростання ринку). Відповідно до виду портфоліо-матриць для таких параметрів використовуються різні величини, що як стратегічно значимі фактори можуть включати в себе (за допомогою системи бальної оцінки) цілу низку інших факторів, що впливають. Наприклад, координати портфоліо-матриці «*Привабливість ринку – Відносна конкурентна позиція*» є вираженням складної структури більш дрібних критеріїв, що у ході проведення багатоступінчастої бальної оцінки повинні оцінюватися не тільки за своїм відносним значенням, але й по своїй вагомості для узагальнюючого фактора. *Портфоліо-аналіз являє собою, в першу чергу, стиснутий опис позиціонування стратегічних господарських одиниць підприємства стосовно обраних параметрів портфоліо-матриці.*

Слід констатувати, що за допомогою ринкових портфоліо-матриць по двох параметрах описуються лише існуючі товари, як, наприклад, «Зростання ринку – Частка ринку» або «Привабливість ринку — Конкурентна позиція». Ці параметри мають, однак, статичний характер, тому що їхня стратегічна інтерпретація заснована на припущенні про принципову сталість застосовуваних товарних і виробничих технологій, а також матеріалів, що використовуються. Застосування ринково-технологічних методів портфоліо-аналізу дозволяє розглянути в стратегічному відношенні саме динаміку технологічного розвитку [8]. Наприклад, якщо використовується, наприклад, комбінована ринково-технологічна портфоліо-матриця, то окремі групи товарів повинні оцінюватися як за ринковими, так і за технологічними критеріями. Учасники планового процесу повинні також прийти до загальної думки у відношенні того, які товарні і виробничі технології повинні впроваджуватися на підприємстві. Зрозуміло, вибір оптимальних комбінацій технологій повинний бути обумовлений не тільки думкою потенційних споживачів. Тому при оцінці альтернативних комбінацій технологій, тобто зі збільшенням складності технологій, повинна підсилюватися координація між підрозділами НДДКР і маркетингу. При цьому комбінований ринково-технологічний портфоліо-аналіз може бути залучений для визначення оптимальної (як з технічної точки зору, так і з погляду споживачів) комбінації технологій. У цілому користь від такого аналізу є значно більшою, ніж небезпека бездумного, некритичного копіювання пропонованих стандартних стратегій.

Здійснення економічного обґрунтування інноваційних пропозицій вимагає враховувати наявність трьох можливих суб'єктів господарювання: проектувальника, виготовлювача технології і користувача. При цьому можливі їхні різні сполучення в кожній конкретній господарській ситуації. Наприклад, проектування і виробництво зосереджені в одному суб'єкті господарювання, а користувачі нововведень являють собою ринок збуту. У такому випадку кожен споживач визначає можливу результативність застосування нововведення у конкретному випадку. А проектувальники і (або) виробники нової технології розраховують рентабельність своєї діяльності з урахуванням маркетингових досліджень можливих ринків збуту.

Таким чином, механізм відбору методів для оцінки інноваційних пропозицій слід корегувати шляхом вибору розділів, глибини аналізу окремих характеристик, включення спеціалізованих розділів, що дозволить адаптувати певні методики до конкретних цілей. Формалізовані інструменти оцінки, питання анкети і теми інтерв'ю змінюються в залежності від стадії життєвого циклу інновації, від того, у якій організаційній формі реалізується проект.

Враховуючи відсутність системної методологічної бази для оцінки інноваційних пропозицій на регіональному рівні пропонується адаптувати для українських умов комплексний аналіз (технологічний рівень, ринок) розробок на відповідність стадії життєвого циклу інноваційної продукції й оцінки рівня менеджменту організації. Потенціал і ризики проекту аналізуються спільно.

Визначення методів ефективних інноваційних рішень щодо майбутнього інноваційно-інвестиційного проекту й ухвалення рішення про інвестування коштів у його реалізацію здійснюється з використанням результатів комплексної оцінки, яка у свою чергу повинна бути організована так, щоб вона могла результативно вирішувати поставлені задачі.

Комплексну оцінку інноваційного проекту, що вимагає значної фінансової або іншої підтримки та має важливе значення для регіону, проводить група експертів у складі 2 – 3 чоловік, що пройшли спеціальну підготовку по застосуванню методичних підходів. Керівник роботи повинен мати досвід аналітичної роботи і управління інноваційними проектами, у повному обсязі володіти всіма методами оцінки інноваційних пропозицій. До числа експертів необхідно залучати фахівців з маркетингу, інтелектуальної власності, науки і техніки, що мають досвід роботи з реальними проектами.

Література

1. Поляков С.Г. Мониторинг инновационных процессов в научно-технической сфере //

Інновації. – 2003. – № 5. // www.innov.mag.ru.

2. Круглов В.Н. Формы и методы государственной поддержки инновационного предпринимательства (на примере Калужского региона) // Региональная экономика. – 2008. – № 6. – С. 35 – 38.

3. Лазарева Є.В. Складові інноваційного потенціалу регіону // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2006. – Вип. 23. – С. 156 – 163.

4. Государственные и региональные приоритеты управления инновационной научно-технической деятельностью / Дорофиев В.В., Колосюк В.П., Калинович К.В., Долгалева Е.В.: Монография. – Донецк: «ВИК», 2005. – 159 с.

5. http://kolesov.ucoz.ru/_ld/0/54_9oy.doc

6. Brockhoff K. Forschung und Entwicklung – Planung und Kontrolle, 4. Auflage, Munchen-Wien, 1997.

7. Афонин И.В. Инновационный менеджмент и экономическая оценка реальных инвестиций: Учеб. Пособие. – М.: Гардарики, 2006. – 301 с.

8. Дитер И.Г. Шнайдер. Технологический маркетинг. – М.: – «Янус-К», 2003. – 478 с.

Надійшла 19.05.2009

УДК 338.24

А. С. ТЕЛЬНОВ, В. В. ГОНЧАРУК

Хмельницький національний університет

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Розглянуто вплив глобалізаційних чинників на національні економіки країн світу. Визначено проблему, які існують в інноваційній сфері економіки України. Досліджено місце України за європейським інноваційним рейтингом. Запропоновано основні напрямки активізації наукової та дослідницької роботи.

Influence of globalization factors on the national economies of the world countries has been considered. The problems which exist in the innovative sphere of economy of Ukraine, have been determined. The place of Ukraine has been explored by the European innovative rating. Basic directions of activation of the advanced and research study have been offered in the article.

Постановка проблеми. Становлення постіндустріального суспільства, посилення ролі науки та інтелектуального капіталу в економіці розвинених країн створили умови для швидкого конкурентоспроможного розвитку їх національних економік. В сучасних умовах глобальної міжнародної конкуренції успіху досягають країни, які спроможні розвинути внутрішній потенціал інноваційно-технологічної модернізації економіки.

Тому, перед Україною стоїть вибір: стати на шлях широкого впровадження інновацій та побудови постіндустріального суспільства або стати сировинним придатком розвинутих держав. Підвищення конкурентоспроможності України можливе лише за умов формування нових механізмів інноваційного розвитку та технологічного удосконалення національної економіки. Економічний динамізм, втілений у технологічному поступі є єдиним шляхом розвитку для України. Тому для правильного вибору орієнтирів та пріоритетів розвитку національної економіки потрібно детально вивчити проблеми, які існують у цій сфері, та розробити комплексну державну інноваційну стратегію, що дасть змогу здійснити інноваційний прорив та оновити структуру промисловості на користь високотехнологічної продукції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Питання інноваційного розвитку економіки України є предметом дослідження багатьох вітчизняних вчених та науковців.

Так, Ж. Поплавська вивчає значення інтелектуального капіталу як основного елемента у становленні інноваційної економіки та постіндустріального суспільства [4]; Л. Федулова досліджує становище та перспективи інноваційного розвитку економіки України на основі їх глибокого технологічного аналізу [5]; О. Шнирко обґрунтовує необхідність швидкої модернізації економіки України задля забезпечення гідного місця в міжнародному глобалізаційному просторі [19]. Проте, ця проблема потребує детальнішого вивчення, особливо у контексті активної розробки та обговорення національної інноваційної стратегії на 2010 – 2020 роки.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження основних проблем, що існують в інноваційній сфері української економіки та обґрунтування необхідності створення національної інноваційної стратегії.

Вклад основного матеріалу. Після закінчення ідеологічного протистояння двох супердержав світ вступив в нову фазу свого розвитку. Сформувалась нова система світоустрою, яка зветься глобалізмом. Ця система вже стала домінуючим чинником світового розвитку. В основі глобалізму – зрощування інтересів, стратегій і механізмів світового панування наймогутніших держав, глобальних транснаціональних корпорацій (ТНК) та міжнародних організацій.

Згідно з визначенням О. Білоруса, глобалізм – це система абсолютної економічної та політичної влади нових глобальних монополістичних корпорацій, які вийшли з-під контролю націй-держав свого